

TUUSULA

Alueellisen vaikuttamisen ja lähidemokratian kehittäminen

Heidi Hagman ja Katja Repo

Valtuustoasiain valmistelutoimikunta 29.1.2025

Alueellinen vaikuttaminen ja lähidemokratia

Poliittisen johtamisjärjestelmän uudistus (2014-2017)

- Asukaslähtöisyyden, alueellisen vaikuttamisen ja lähidemokratian vahvistaminen.
- Alueelliset kehittämistoimikunnat (4) lakkautettiin (2017).
- Perustettiin 5 alueellista kehittämisverkostoa ja niille ydintiimit.
- Hallintosääntö 13 § Kehittämisverkostot
 - Kunnassa on lähidemokratian, kuntalaisten osallistamisen ja asiakaslähtöisyyden kehittämistä varten alueellisia kehittämisverkostoja, joiden kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää kunnanhallitus.

Kehittämisverkostot ovat sekä paikallisdemokratiaa edistävä toimielin että asiakaslähtöisen omaehtoisen toiminnan tuki- ja koordinaatiotaho.

- Kehittämisverkostomalli toteuttaa kunnan osallisuusmallia.
- Tämän valtuustokauden vaihteessa (2021) vahvistettiin ydintiimien demokratiaroolia ja ydintiimit avattiin asukasjäsenille.
- Kaksoisrooli ei ole ongelmaton: ydintiimiläisten vaikea hahmottaa roolinsa, osa haluaa vahvempaa vaikuttamista, osa haluaisi tehdä tapahtumia.
- Kehittämisverkostomallin jatkuva kehittäminen.

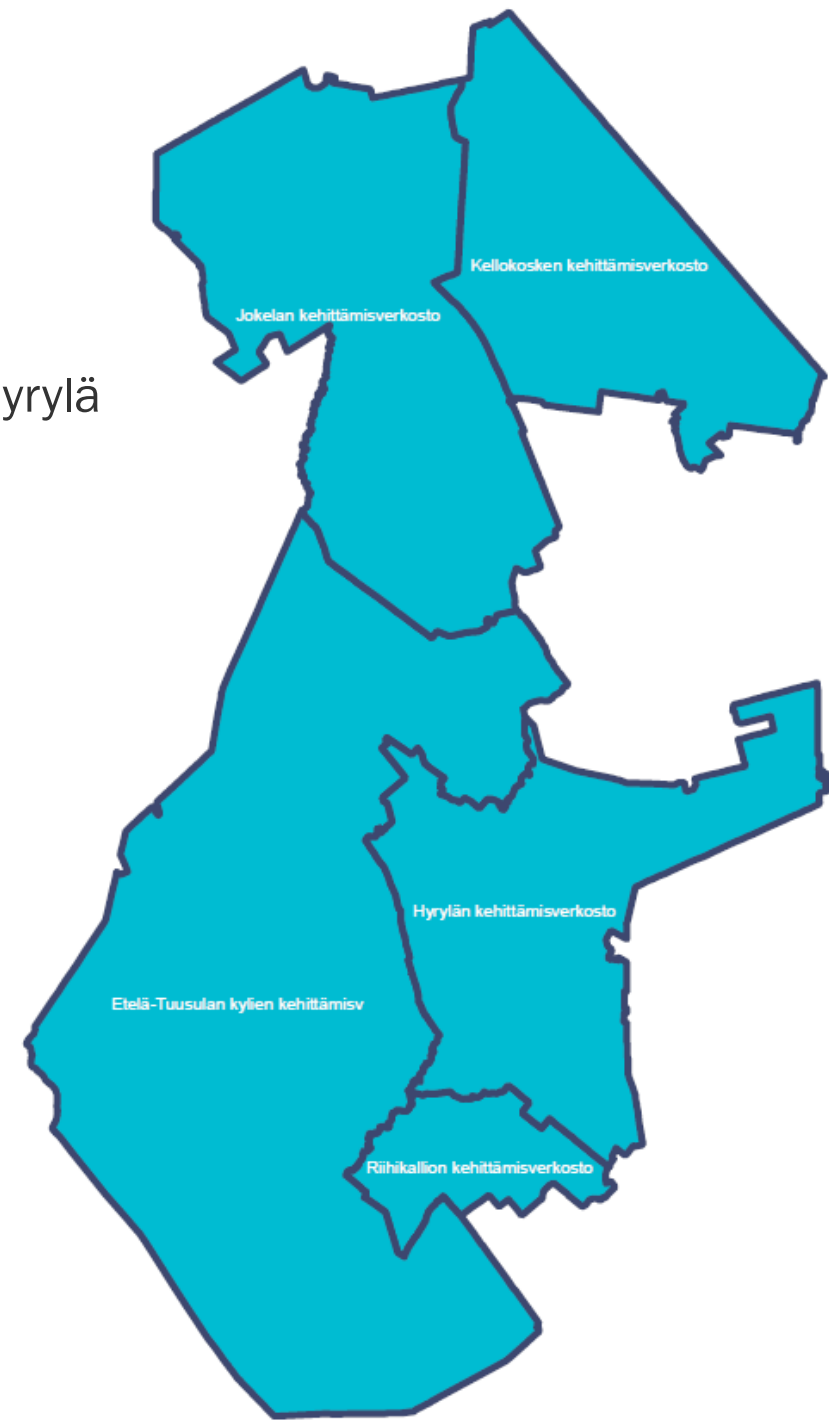
Toiminnan tavoitteet ja roolit	Ennen	Nyt	Teemaverkosto
Lähidemokratian edistäminen (esim. osallistuva budjetointi alueilla)	X	X	
Lausuntojen antaminen		X	
Asukkaiden opastaminen alueelta/teemaverkostoista nousevien asioiden edistämiseksi		X	
Asukkaiden omaehtoisen tekemisen mahdollistaminen	X	X	
Asukkaiden omaehtoinen tekeminen			X
Yhteydenpito alueen asukkaisiin/teemaverkostoihin	X	X	
Toiminnasta viestiminen	X	X	X
Alueen asukkaiden/teemaverkostojen viestien kuunteleminen 'sydän avoimena isolla korvalla'	X	X	
Asukkaiden ja teemaverkostojen vaikuttamistyön tukeminen		X	
Verkostotyön arviointi (mm. vaikuttavuus, resurssien jakautuminen) ja kehittäminen		X	
Tapahtumien toteuttaminen	X		X
Osbu-projektien toteutus			X
Asukasilojen ja osbun yhteiskehittämisen pajojen toteutus	X		
Asukasiloihin ja osbun yhteiskehittämisen pajiin osallistuminen	X	X	X
Talkoiden toteutus	X		X

Me teemme yhdessä uutta

Alueelliset kehittämisverkostot ja niiden ydintiimit

- 5 alueellista verkostoa: Jokela, Kellokoski, Etelä-Tuusulan kylät, Hyrylä ja Riihikallio.
- Määräraha 1 €/as/v jaettu alueellisesti asukasluvun suhteessa
- Verkostoilla on omat ydintiimit toiminnan koordinoitua varten.
- Ydintiimejä vetää puheenjohtaja ja/tai varapuheenjohtaja.
- Ydintiimeissä 25 luottamushenkilöpaikkaa ja 0-5 asukasjäsentä/verkosto (KH nimeää).
- Ydintiimit kokoontuvat ja toimivat itsenäisesti.
- Tehtävänä paikallisdemokratia + pohinän teko.
- Ydintiimien kaksi roolia aiheuttaa haasteita.
- Kehittämisverkostomallin kehittäminen (2024-2025).

Tehtyjä kehittämistoimenpiteitä 2019 ->

- Ydintiimien toiminta käynnistyi syksyllä 2017
- Ydintiimien perehdytys verkostojohtamiseen 2019
- Projektien suunnittelu- ja rahoitusprosessi 2019
- Säännöllisten itse- ja väliarviointien käynnistäminen 2019
- Ydintiimiläisen osaamisprofiilin laadinta 2020
- Ydintiimien Erätauko kehittämisverkostomallin kehittämisestä 2020
- Uusi kehittämisverkostomalli ja ydintiimin roolin kirkastus, lähidemokratian tulokulma 2021
- Ydintiimien muistioiden käsittelyprosessi ja julkaisu 2021
- Asukasjäsenten avoin haku ydintiimien jäseniksi 2021
- Pj-palaverien käynnistäminen 2022
- Muiden lähidemokratiamallien benchmarkkaus ja lähetekeskustelu ydintiimien seminaarissa 2023
- Lähidemokratiamallin työstäminen Osanan fasilitoimassa työpajassa 2024
- Työpajan annista muotoillun Tuusfoorumin hiominen kansainvälisessä Civil participation in decision making (CPT) kehittämisohjelmassa 2024
- Tuusfoorumimallin tarkastelu ja evästyksset ydintiimien syysseminaarissa 2024
- Mallin hiominen pj-tapaamisissa 11/24 ja 1/25
- Valtuustoasiain valmistelutoimikunta 29.1.2025

TUUSULA

Esitys uudesta alueellisen vaikuttamisen ja lähidemokratian mallista

Valtuustoasiain valmistelutoimikunta 29.1.2025

Ydintiimien puheenjohtajien palaveri 20.1.2025

Lähtötilanne

- Ydintiimi- ja kehittämisverkostomallin jatkuvasta kehittämisestä huolimatta asetetut tavoitteet eivät ole täyttyneet
- Ydintiimien itsearvioinneissa nostettu toistuvasti esiin samoja haasteita: jäsenten sitoutuneisuuden ja tekijöiden puute, puheenjohtajavetoisuuden raskaus ja toisaalta liika henkilösidonaisuus, jäsenten eriävät toiveet ja odotukset, toiminnan tuen puute kunnalta ja liiallinen ohjeistus tai sen puute
- Ydintiimin kaksoisrooli pöhinän tuottajana ja vaikuttamiselimenä ei ole toiminut, oikein kukaan ei ole ollut tyytyväinen
- Samaan aikaan tunnistettu myös tarve kehittää nykyisen muotoisia kuntalaisiltoja

Alueellinen vaikuttaminen ja lähidemokratia – yhteenveto

Alueellinen vaikuttaminen ja lähidemokratia

Tapahtuma- ja toimintatuki	Tuusfoorumi
Mahdollistaa tuen tapahtumien ja toiminnan järjestämiseen alueellisesti	Mahdollistaa keskustelun alueen ajankohtaisista asioista ja kehittämisestä
Määräraha 1 €/as/v jaetaan alueellisesti asukasluvun suhteessa	Vähintään 1 foorumi / kehittämisverkostoalue /vuosi
Voidaan myöntää maksuttomaan asukkaan tai yhteisön järjestämään tapahtumaan tai toimintaan	Vuorovaikutteinen foorumi asioiden/tarpeiden esiin tuomiseen ja kehittämiseen
Yksityishenkilöt ja yhteisöt hakevat sähköisen avustusjärjestelmän kautta (jatkuva haku).	Foorumilla on puntaroiva ja neuvoa-antava rooli: käsitellyt asiat eivät tule suoraan vireille. Viranhaltijat ja luottamuselimet päättävät mistä asioista laaditaan esitys toimielimille.
Muu kunnan tarjoama tuki: maksuttomat yhteisötilat, yhteisölainaamo, viestinnällinen tuki ja neuvonta.	Foorumia voidaan hyödyntää vaikutusten ennakoarvioinnin laadintaan osana asian valmistelua päätöksentekoon

Alueellinen vaikuttaminen ja lähidemokratia - Tapahtuma- ja toimintatuki

- Yksityishenkilöt ja yhteisöt hakevat sähköisen avustusjärjestelmän kautta
- Jatkuva haku
- Määräraha 1 €/as/v jaetaan alueellisesti asukasluvun suhteessa
- Voidaan myöntää maksuttomaan asukkaan tai yhteisön järjestämään tapahtumaan tai toimintaan
- Muu kunnan tarjoama tuki: maksuttomat yhteisötilat, yhteisölainaamo, viestinnällinen tuki ja neuvonta.

Alueellinen vaikuttaminen ja lähidemokratia - Tuusfoorumi

- Painopiste kehittämisessä. Toisin kuin osbussa, tässä mallissa keskitytään yksittäisten projektien sijasta pitkäjänteiseen aluekehittämiseen ja hankkeiden/hanketarpeiden esiin nostamiseen.
- Kun osbussa painopiste on projektien valinnassa, tässä mallissa osallistujat keskittyisivät käsiteltävien ideoiden jalostamiseen ja keskusteluun → asukkaan evästys luottamuselinkäsittelyyn.
- Fokus voisi olla heikommin kuulluissa aiheissa, esim. palveluiden parantamisessa, turvallisuudessa, ympäristötyössä ja kehittämisverkostoa pienempien asuinalueen yksityiskohtaisemmissa parannuksissa.
- Tuusfoorumi on vuorovaikutteinen foorumi asioiden/tarpeiden esiin tuomiseen ja kehittämiseen (vrt. kuntalaisaloite, joka enemmän yksilöllinen teko).
- Foorumilla on puntaroiva ja neuvoa-antava rooli: käsitellyt asiat eivät tule suoraan vireille. Viranhaltijat ja luottamuselimet päättävät mistä asioista laaditaan esitys toimielimille. Foorumin kautta ei voi kiertää normaaleja päätöksentekoprosesseja.
- Foorumia voidaan hyödyntää vaikutusten ennakoarvioinnin laadintaan osana asian valmistelua päätöksentekoon

Tuusfoorumi on ”Paikka kohdata ja kehittää aluetta ja hankkeita yhdessä”

- Kunnan koollekutsumia kaikille avoimia paikallisten aiheiden kehittämisen- ja keskustelupaikkoja (vähintään 1 foorumi/kehittämiskokous/alue/vuosi)
- Avoin kutsu asukkaille (ei ennakkoilmoittautumisia)
- Kohdennettuja kutsuja aiheen mukaan ko. luottamuselimen edustajalle/edustajille
- Räätelöity kutsuminen ja osallistumisen esteiden poistaminen aliedustetuille ryhmille, esim. maahanmuuttajat, nuorisot, erityisryhmät
- Osallistuvat viranhaltijat valikoituvat aiheiden mukaan.
- Nimetään avoimen haun kautta ns. ”sparrausryhmä” (5 kpl), Syntyy uudenlainen vaikuttamistoimielin: ei puheenjohtajia tai muita poliittisia nimityksiä.
- Sparrausryhmille maksetaan kokouspalkkiot.
- Sparrausryhmän tehtävänä jalostaa foorumissa käsiteltäviä aiheita ja suunnitella erilaisia toteuttamistapoja (alueen toimijoiden yhteistyönä tai yrityskumppanuuksien avulla toteutettavat aiheet, kunnan päätöksentekoa edellyttävät aiheet, ”alueosun” tai joukkorahoituksen keinoin jne.)
- Käsiteltävät aiheet tulevat alueen asukkailta ja/tai kunnalta. Aiheita kerätään monikanavaisesti (sähköinen, paperi, muut asukastilaisuudet), aiheet ja niiden esittäjä tallennetaan sähköiselle alustalle (osallistu.tuusula.fi)
- Käsiteltäviä aiheita kannatetaan sähköisellä alustalla. Eteneminen foorumin käsittelyyn edellyttää tukea ja hyväksyntää asukasryhmiltä.
- Kunta vastaa asialistojen laatimisesta ja varmistaa, että niiden sisältö perustuu alustalla tai foorumeissa aiemmin esitettyihin tai kerättyihin aiheisiin.
- Foorumeissa mahdollisuuksien mukaan myös etäosallistumismahdollisuus.
- Foorumeista laaditaan tiedote, joissa pääasiat käydyistä keskusteluista ja etenevät aiheet. Aiheiden etenemistä seurataan sähköisellä alustalla.
- Korvaa nykyisen muotoiset kuntalaisillat

Alueellisen vaikuttamisen työkalut ja niiden hyödyntäminen aikajanaalla

2025 (6/2025 ->)	2026	2027	2028	2029 (-> 6/2029)
Ensimmäiset Tuusfoorumit kokoontuvat	Tuusfoorumit kokoontuvat (vähintään 1/alue)	Tuusfoorumit kokoontuvat (vähintään 1/alue)	Tuusfoorumit kokoontuvat (vähintään 1/alue)	Tuusfoorumit kokoontuvat
Hybridirahoitus/ joukkorahoitus haettavana	Hybridirahoitus/ joukkorahoitus haettavana	Alueellisen osallistuvan budjetoinnin ideointi ja yhteiskehittäminen käynnistyy	Alueellisen osallistuvan budjetoinnin äänestys ja ehdotusten toteutus käynnistyy (100 000€)	Alueellisen osallistuvan budjetoinnin ehdotusten toteutus jatkuu (100 000€)
Tapahtuma- ja toimintatuen jatkuva haku	Tapahtuma- ja toimintatuen jatkuva haku	Tapahtuma- ja toimintatuen jatkuva haku	Tapahtuma- ja toimintatuen jatkuva haku	Tapahtuma- ja toimintatuen jatkuva haku

Vertailua alueellisen vaikuttamisen eri "työkalujen" välillä

Osbu	Tuusfoorumi
Painopiste ideoiden valinnassa	Painopiste kehittämisessä, ei rahan jaossa. Voi jatkojalostaa osbun ideoita ja -projekteja
Äänestystulos ratkaisee toteutettavat	Voi jatkokehittää niitä osbu-ideoita, jotka eivät menestyneet äänestyksessä
Yksittäinen hanke	Pitkäjänteinen aluekehittäminen
Kalenterivuosiin sidottu	Jatkuva prosessi

Kuntalaisaloite	Foorumin käsittelemä aihe
Yksilön laatima	Yhteisesti keskusteltu sekä muotoiltu
Mahd. yhden henkilön tarve	Heijastavat laajempaa yhteisön tarve (kannatus)
Lakisääteinen	Täydentää asukkaiden ja yhteisöjen vaikuttamismahdollisuuksia yhteisöllisellä tavalla
Yksittäinen toimenpide	Vuorovaikutteinen ja jatkuva prosessi, joka lisää yhteisöllisyyttä alueella

Alueellinen osbu ja joukkorahoitus alueellisen vaikuttamisen työkaluina

- Tuusfoorumilla olisi kaksi painopistettä: pitkäjänteinen aluekehittäminen ja yksittäisten viihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä lisäävien ideoiden ja aiheiden jatkokehittäminen ja toteuttamisvaihtoehtojen suunnittelu
- Alueellinen osbu voisi toteutua esim. joka toinen vuosi
 - Ensimmäisen kerran esim. vuonna 2027
 - Edellinen kuntatasoinen osbu-ideointi oli vuonna 2023
- Alueosbu edellyttää erillistä määrärahaa, myös riittävä henkilöresurssi varmistettava
 - Esim. 100 000 euroa/vuosi (2028 ja 2029)
- Alueosbun lisäksi voisi hyödyntää joukkorahoitukseen perustuva hybridirahoitusmalli.
 - Testattu Sitran kokeilussa vuonna 2020 yhteistyössä Tampereen kaupungin kanssa.
 - Kumppanuus Mesenaatin tai jonkun toisen joukkorahoitustoimijan kanssa

Eri toimijoiden roolit Tuusfoorumissa

Toimija	Rooli
Asukas	Ehdottaa ja kannattaa käsiteltäviä aiheita. Osallistuu ja keskustelee.
Tuusfoorumin Sparrausryhmä	Osallistuu foorumeihin ja tuo näkemyksiään keskusteluun pitkäjänteinen aluekehittäminen näkökulmasta, tarvittaessa myös vaikutusten ennakoarviointia ja puntarointia määritellyistä aiheista. Pienempien, yksittäisten viihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä lisäävien aiheiden jatkokehittäminen ja toteuttamisvaihtoehtojen suunnittelu.
Luottamuselimen edustaja Tuusfoorumissa	Kuuntelee asukkaiden näkemyksiä, toimii tarkkailijana ja vuoropuhelun edistäjänä.
Osallisuustiimi	Valmistelee foorumien asialistat, laatii kutsut ja fasiltoi keskustelut. Hallinnoi sähköistä osallistumisalustaa ja aihe-ehdotuksia Laatii päätetyistä aiheista esitykset päätöksentekokoelimille ja valmistelee mahdolliset hybridirahoitushankkeet päätöksen tekeväälle viranhaltijalle.
Palvelualueen asiantuntija	Osallistuu foorumiin ja asialistan laadintaan oman aiheensa osalta.
Päätöksentekoeelin	Päättää esityksen käsittelystä ja etenemisestä päätöksentekokoelimissä
Kunnanhallitus	Nimeää sparrausryhmän, hyväksyy hybridirahoituksen periaatteet
Hyte-lautakunta	Ohjaa, seuraa ja kehittää mallia
Valtuusto	Myöntää alueosbun määrärahan